



ירושלים	הדה"נ	מוצ"ש	ר"ת
4:58	6:10	6:50	
5:13	6:12	6:47	
5:03	6:11	6:46	
5:13	6:12	6:48	
5:22	6:24	6:55	
5:02	6:24	6:46	

ששמתנו

עלון שבועי להנחלת נועם כבוד השבת וקדושתה

קהלות גדולות

ויקהל משה

הגליון הנוכחי מוקדש בעיקרו לנאמר בילקוט שמעוני בתחילת פרשת השבוע, על גודל הענין להקהיל קהלות בשבת ולעסוק בתורה, ובמיוחד בהלכות שבת.

על אף שצביונו המקורי של המנהג הקדום הזה, שמקורו עוד מימי משה רבינו, נחלש בדורות האחרונים, עם זאת לא הניחו לגמרי את הרעיון המקורי של הענין, של מעלת ההתכנסות בשבת קודש לעסוק בדברי תורה וקדושה ולקבל את שמו יתברך ברבים.

בקהלות החסידיים ידוע על כך שנהגו להתאסף בבתי המדרש, בעיקר בלילות שבת, להתחזק בדברי תורה ובזמירות לכבוד שבת. אף מעדויות רבות על הקהלות העתיקות בליטא, מתברר כי היה מנהג קבוע להתאסף בלילות שבת בבתי הכנסיות, ללימוד תורה בצוותא, כשלא היה נותר מקום ריק בבית הכנסת, בשל ריבוי העם שהתאסף ללימוד קדוש זה.

יש מן הענין לעורר על מנהגים קדושים אלו, שכאמור יסודם בהררי קודש, ויש להם מקור חזק מאוד בפרשת השבוע כפי ביאור חז"ל, ובמיוחד על העיסוק בהלכות שבת מידי שבת.

וכאן המקום לציין, כי בתקופה האחרונה קיימת אכן התעוררות נרחבת בנוגע ללימוד הלכות שבת בשולחן השבת, ואף יוצאים לאור ספרים מיוחדים שיוכלו ללמוד מתוכם את הלכות שבת בקיצור ובשפה ברורה, כדי שידעו את הדרך אשר ילכו בה.

הראשון שמצאנו שעשה זאת, היה ה"חיי אדם" שחיבר חיבור מיוחד בשם "זכרו תורת משה" שבו סיכם את עיקרי הלכות שבת בשפה קצרה, ובהקדמתו לחיבור זה הוא כותב על גודל החיוב ללמוד הלכות שבת מידי שבת, וקורא להקדיש לזה זמן בעת סעודת השבת ללמוד עם בני המשפחה את הלכות השבת.

תוך כדי דבריו בפרשת השבוע, שהיו מורכבים בעיקרם מדברי אגדה על פרשת השבוע, ומתובלים בסיפורי מופת והנהגות טובות, היה מושבץ וחורז בהלכות שונות ונחוצות, בעיקר מהלכות שבת, כדי שיידעו בני הקהלה את הדרך הראויה ללכת בה ואת המעשה אשר יעשו.

לאחר הדרשה היה הציבור כולו מתפלל תפילת מנחה מתוך התרוממות הנפש, ולאחריה היו מלוים את רבינו לביתו, וכל הציבור היה מתפזר לאכילת סעודה שלישית. המחזה הנהדר הזה, שהיה חוזר על עצמו מידי שבוע, הרבה כבוד שמים גם בין הגויים, שהיו מתאספים לראות את יופי מראה המלך בגדוד היוצא מן הקודש.

בשבתות המיוחדות הנוכרות, היתה הדרשה נמשכת אף שש שעות, כשבדבריו התמקד אף בענייני המועד הקרוב, ולכבוד רבבות העם היה מתעטף בטלית מעל בגדי הלבן אותם היה לבוש, ומראהו באותה עת דמה לכהן הגדול הנכנס לפני ולפנים. וכאשר הדרשה היתה מסתיימת וההמונים היו מתפזרים לבתיהם, היה מתרוםם באויר ענן אבק מצעדת הרבבות, דבר שהזכיר את התופעה הדומה המוספרת בגמרא על דרשותיו של האמורא רב הונא.

*

כך היה אמור להראות צורת תוכן השבת בכל עיר ועיר, ואף אם בזמננו אין המציאות מאפשרת כינוסים דומים ביום השבת, הרי שכדאי לנו להפיק לקח מכך באיזה תוכן רוחני עלינו למלאות את יום השבת.

במציאות חיינו היום, אין מצוי כל כך סגנון זה שבו מתאספים לשמיעת דרשה בשבת בצהריים, כדי ללמוד הלכות שבת ולהתעורר ביראת שמים טהורה. אך בדורות קודמים היה נהוג כן, כפי המתבאר בדברי חז"ל על חשיבות הדרשה של יום השבת, וכפי שמוצאים אנו בספרי ההיסטוריה ממקומות שונים בתפוצות הגולה.

הבה נפנה לתיאור שיעורו של ריש גלותא מרן רבינו יוסף חיים בבגדאד העיר הגדולה לאלוקים:

מדי שבת בשבתו אחר הצהרים, היה דורש הבן איש חי על פרשת השבוע בבית הכנסת "צלאת לזוגי". מלבד בארבע שבתות מיוחדות בשנה – שבת שובה, שבת זכור, שבת הגדול ושבת כלה (השבת שלפני חג השבועות) שבהם היה משמיע את הדרשה בבית הכנסת הגדול והעתיק בעיר, שהכיל למעלה מעשרת אלפים מקומות.

שלוש שעות רצופות היתה נמשכת דרשת השבת, פיו היה כמעין המתגבר והדברים נאמרו בחן רב, וכל הקהל הרב שמילא את בית הכנסת בעת הדרשה, כרו אוזן למשמע דבר אלוקים חיים שנשמעו מפיו הקדוש. מפליא היה הדבר להיווכח, כיצד הצליח לעניין בעת ובעונה אחת ציבור כה מגוון שהיה מורכב מבעלי דהגות שונות, גדולי תורה ובעלי סוד, לצד בעלי מלאכה ופשוטי עם, ואף נשים וילדים. לרגלי התיבה עליה עמד, היו יושבים ילדים רכים בצפיפות רבה ובדוחק רב, ובמשך כל שעות הדרשה נשאר אטומים אלו דוממים ושקטים, כשהם מאזינים בחרדת קודש למוצא פיו, ורתוקים למראה הוד פניו.

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם:

ובילקוט שמעוני על המקום מובא בשם 'מדרש אבכיר': "רבותינו בעלי אגדה אמרו, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה 'ויקהל' אלא זאת בלבד. אמר הקדוש ברוך הוא: עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות, ללמוד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלם בין בני. מכאן אמרו: משה רבינו תיקן להם לישראל שיהיו דורשין בעניניו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג. אמר משה לישראל: אם אתם עושים כסדר הזה, הקב"ה מעלה עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי".

דבר זה נפסק להלכה בשולחן ערוך בנוסח אחר מעט, וכך כתב מרן המחבר (אורח חיים רצ, ב): "אחר סעודת שחרית קובעים מדרש לקרות נביאים ולדרוש בדברי אגדה, ואסור לקבוע סעודה באותה שעה". והפוסקים מבארים, כי אמנם עיקר מטרת הדרשה מיועדת כדי ללמוד לרבים את חוקי התורה, להורות הלכות שבת ואת האסור והמותר, אך כדי להמשיך את לב השומעים יש לתבל את הדברים באגדה, בדברים המדריכים את האדם ליראת שמים. מסקנת הדברים, כי לא די בכך שלומדים את האסור והמותר בהלכות השבת, אלא יש לעשות כן בצורה המעוררת יראת שמים ובכך מתרבה כבוד ה' בעולם כולו.



לשון חכמים

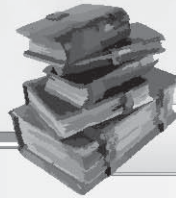
מצוה לשנות ארבעים מלאכות חסר אחת כדי שלא ישכח איזה מלאכה אסורה, כמו שיש לדרוש במעשה מועדים לפני המועדים, כך בענין שבת לפניו כדי למהר בצרכי שבת [פירוש: רצה לומר שידרוש לפני שבת כדי שידע כל המצוות הנוהגות בשבת, ועל ידי כן ימהר צרכי שבת], אחר התפלה תקנו וקבעו לומר פרק "במה מדליקין" בבית הכנסת, כלומר קיימתי מה שבזאת המשנה.

ספר הסיידים סימן קנ"ד

והנה לפי מה שביארנו בכל הפרקים אלו גודל זכות של שמירת שבת, נכון לכל ירא וחדד לדבר ה' לפקח תמיד על גודל הענין הזה להזהיר הרבים על כל ענייני שבת שלא ישלכו בהם, וכדאיתא בילקוט ריש פרשת ויקהל, אמר הקב"ה למשה עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם רבים הלכות שבת וכו', להורות לישראל איסור והיתר.

ואפילו הוא בעצמו זהיר מאד בקדושת שבת, מכל מקום אם יש בידו למחות ואינו מוחה נתפס בעונם... ואפילו יש איזה אנשים שלא יהי' זה לרצון ויבזוהו עבור זה, לא יחוש לזה כלל, ששכרו יותר גדול עבור שסבל עלבון עבור כבוד ה' יתברך.

בעל החפץ חיים בספר נדחי ישראל



פניני הלכה

שאלה: מעשה ביהודי שקיבל על עצמו ללמוד כל שבת לפחות דף גמרא, ופעם אחת היה במקום שלא היה שם כי אם מסכת כתובות, איזה דף יש להמליץ לו ללמוד?

תשובה: נאמר בילקוט שמעוני (פרשת ויקהל) רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל' אלא זאת בלבד. אמר הקדוש ברוך הוא: עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם רבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות, ללמוד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני. מכאן אמרו: משה רבינו תיקן להם לישראל שיהיו דורשין בענייניו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג. הרי שיש מצוה ללמוד הלכות שבת בשבת.

ולכן אם קיבל על עצמו בשבת ללמוד דף גמרא, לכתחילה יש ללמוד ענין שיש בו הלכות שבת, אלא אם כן יש לו סדר לימוד קבוע. ואם יש לפניו רק מסכת כתובות, ואין זה מסדר לימודו הקבוע, הרי שלכתחילה ילמד דף מהמסכת שיש בו הלכות שבת, כגון דף ד' עמוד ב' עד דף ו', שיש בדפים אלו הרבה מהלכות שבת, כגון הלכות חבורה בשבת או צרכי רבים בשבת, וכללי דבר שאינו מתכוון. וכן דף כ"ח ע"ב לענין תחומין, ודף ל"א ע"א העוסק בענין מלאכת הוצאה בשבת, ודף ל"ד ע"א שיש בו הלכות מעשה שבת, ודף ס' שיש בו הלכות מפרק ומלאכות כלאחר יד, ודף ס"ד ע"א שיש בו הלכות שכר שבת, ודף ע' ע"ב שיש בו קצת הלכות דליקה בשבת. מקורות: חשוך חמד מסכת כתובות עמוד ס"ה. וראה בספר מנחת אלעזר חלק ד' סימן מ"ה ושו"ת תורה לשמה סימן ק"י ושו"ת צפחית בדבש שמוותר ללמוד בשבת גם בעיון גדול, שלא כדעת היעב"ץ בסידורו ובהגהות לגיטין דף ס' שאין ללמוד בעיון גדול בשבת. וראה בספר מדרש יהונתן לרבי יונתן אייבשיץ על פרשת השבוע.



אמרת השבת

כל מוקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, שכרו הרבה מאד על פי פעלו, איש על מחנהו ואיש על דגלו.

זמירות לשבת

החפץ חיים ביאר את דברי הפייטן, כי ישנם שני סוגי שומרי שבת, יש בני אדם המקדשים את השבת בקדושה יתירה, ועוסקים במשך כל השבת מעת לעת בתורה וקדושה, עליהם אומר הפייטן "מקדש שביעי כראוי לו" ליום השבת, שהרי לשם כך נבראה השבת.

לעומת זאת יש בני אדם אשר הם "שומר שבת כדת מחללו" שאינם מחללים את השבת במלאכות אסורות, אבל אינם מקדשים אותה בקדושה יתירה אלא מתענגים באכילה ושתייה ושינה.

אמנם על שניהם נאמר "שכרו הרבה מאוד", אך עם כל זאת, כל אחד "על פי פעלו".

*

ואילו **המהרש"ם מברעזאן** פירש את דברי הפייטן, על פי דברי הגמרא (שבת סט, ב) שאדם המהלך בדרך ואינו יודע באיזה יום שבת, מונה ששה ימים ומשמר יום אחד ומקדש אותו, ועושה בכל הימים מלאכות הנצרכות לו לקיום עצמו.

זהו הפירוש: "כל מקדש שביעי" שהוא מקדש את היום השביעי שלו, על פי מנין הימים. אך יתכן שחשבונו אינו מדויק, ומכל מקום זה מה שעליו לעשות לפי מצבו – "כראוי לו". לעומת זאת מי שמצוי במקום יישוב, הרי הוא "שומר שבת כדת מחללו" שכן הוא שומר את יום השבת האמיתי ואינו מחלל אותה כלל.

על כל אחד נאמר "שכרו הרבה מאוד" אך כל אחד "על פי פעלו", ומהו החילוק ביניהם? "איש על מחנהו ואיש על דגלו", כל אחד נמדד לפי המקום בו הוא שוהה.

פרשת השבת



ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם: אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם: ששית ימים תעשה קולאכה וימים השביעי יהיה לך קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו קולאכה יומת: (לה. א.)

בילקוט שמעוני אמרו: "רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל' אלא זאת בלבד. אמר הקדוש ברוך הוא: עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם רבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות, ללמוד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני".

למדנו מהדברים, כי בהתכנסות ללמוד את הלכות השבת ביום השבת, כמו גם את הלכות החג בחג, יש בכך שתי מטרות, האחד עצם לימוד ההלכות לדעת את האסור והמותר בנוגע לאותו מועד וזמן בו אנו נמצאים, והשני שיש בכך קידוש ה' והמלכת שמו הגדול.

וצריכים להבין מה השייכות בין התקנה ללימוד הלכות שבת בקהלות, לבין קילוס שמו הגדול בעולם?

ביאר בספר "דבר סיני", כי כאשר אדם מקיים את המצוות כראוי, הוא עדיין בבחינת "נעשה" אך חסר לו את בחינת ה"נשמע", אך כאשר האדם לומד את ענייני ההלכה אותה הוא מקיים, הוא באותה שעה בבחינת "נעשה ונשמע", וכולו הופך להיות כלי קיבול לתורת ה'.

תקנתו של משה רבינו לעסוק בשבת בהלכות שבת כמו כך בכל מועד ומועד, משמעותה היא שבימיו קיום המצוה הוא מתעלה לביטול עצמי מוחלט כלפי הבורא, שגם קיום המצוות נעשה בדרגה של לימוד תורתה, ודרגה זו היא קבלת עול מלכות שמים באופן מוחלט, וזהו הקילוס הגדול לקדוש ברוך הוא שאין למעלה ממנה.

מעשה לשבת

להשאר יהודי



אכלתי לפני צאתי. הייתי רעב מאוד, קרה איזמה שררה 42 מעלות מתחת לאפס. ושלג ירד. את 20 הקילומטרים עד לסטולביטשי רצתי כמשוגע והצלחתי להגיע בתוך שלוש שעות. בשמונה כבר הייתי בבית הספר אך חיכתה לי אכזבה. לא אפו לחם במאפייה המקומית שכן הקרה לא איפשרה את הבאתם של בולי עץ.

באותו היום לא באו התלמידים, לכאורה יכולתי ללכת הביתה אך השלטונות הרוסים לא אהבו להניח למורים לשבת ב"חיבוק ידיים" ולכן דאגו לנו למשימה: לעבור בכפרים הסמוכים ולערוך רישום לשנה הבאה. בחלקי נפל הכפר בולשייה קאבאני המרוחק 5 ק"מ מסטולביטשי.

הייתי עדיין רעב. בדרך כלל הוביל שבייל למקום, אך באותו היום מכוסה היה בערימות שלג ולא הצלחתי למצוא אותו. צעדתי בתוך השלג העמוק שהגיע מעל לברכיים ונאלצתי לקפוץ. עם כל צעד נעשתה התנועה קשה יותר. רוח בלתי נסבלת החלה לנשוב. הרגשתי כי הגעתי למצב של אפיסת כוחות. תקף אותי דחף אדיר לשכב לנוח לפחות לדקה, אך ידעתי שמעשה זה יוביל לקיפאון ומוות. פתחתי בתפילה לבורא עולם: "ריבונו של עולם, בן יחיד אני להורי, צעיר אנוכי ולא הספקתי לעשות דבר. מה יהיה על הורי בלעדי?" ביקשתי שהקב"ה ירחם על הורי, ואכן תפילה אינה שבה ריקם. כאשר תחבתי את ידי לכיס הרגשתי בחפץ עטוף בניר. הוצאתי אותו והנה חתיכת חלווה. לא הבנתי מהיכן הגיעה לכיס חלווה, מעדן שלא ראיתי שנים רבות. לאחר מכן התברר שאימי הצליחה לקנות את זה משכן ושמה בכיס את המאכל היחיד שהיה אז בבית. אכלתי. החלווה הזו הצילה את חיי. קפצתי שוב ושוב בשארית כוחותי. בדרך נס מצאתי את השבייל, רשמתי את הילדים וחזרתי בחזרה.

התפילה הזו, כותב הרב זילבר בהמשך, היתה תפילה שטעמה לא ישכח, כל ימי חייו.

אך היתה לו עוד תפילה שנהג בה: "ריבונו של עולם, אל תזכור לי את עוונותי, שלא יפריעו לי לקיים את השבת". מוצאי שבת הוא היה רוקד משמחה על שהצליח לעבור עוד שבת בלי לחללה. השמחה פרצה ממנו על שזכה לשמור עוד שבת אחת.

כאן הורו לי. לפתע ראיתי את הספר אצל אחד מהסטודנטים, ביקשתי ממנו לעיין בו מספר דקות. פתחתי בקטע המדובר על הכנס השביעי של המפלגה בנאומו לנין על הסכם השלום עם גרמניה. ועל נאומו של בוכרין אודות מלחמה עד לניצחון מוחלט. רק עמוד ורבע הספקתי לקרוא עד שקראו לי לבחינה. והנה... כברטים אותו לקחתי הפייע הנושא: הכנס השביעי של המפלגה נאומיהם של לנין ובוכרין. שאלות נוספות לא היו. כך שהצלחתי לקבל ציון טוב ולהתקבל.

במהלך הלימודים באמתלאות שונות הצליח להימנע מלחלל שבת. בכל שנותיו ברוסיה תחת השלטון הקומוניסטי הדורסן, הוא לא חילל את השבת אף לא פעם אחת.

כדי להמנע מחילולי שבת, החל לשמש כמורה בכפר סטולביטשי מרחק של 20 ק"מ מקאזן. הימים היו ימי מלחמת העולם השנייה והרעב היה נורא. במשך שלוש שנים לא ראו אנשים חמאה או סוכר. כדי להשיג לחם היו עומדים שעות וימים בתורים ארוכים. כל פירור לחם שהולק הושב עד לגרמים האחרונים. הרב זילבר נהג להגיע מביתו בעיר לכפר סטולביטשי ברגל.

מתוך הספר: "היה זה בחורף של שנת 42. עשיתי דרכי חזרה מקאזן לסטולביטשי. יצאתי מרובית בשעה חמש בבוקר ומאחר שידעתי כי את הלחם אקבל בסטולביטשי לא

הרב יצחק זילבר זצ"ל שהיה מנהיגם הרוחני של עולי ברית המועצות, נולד בקאזן שברוסיה חודשים מספר לפני המהפכה הקומוניסטית שחישלה את אישיותו הרוחנית. כילד שנולד ברוסיה הסובייטית הוא מעולם לא ראה חיים יהודים מסודרים. לא היה לו כלום. לא כסף, לא קשרים, כל מה שהשיג בחייו היה אך ורק הרצון שלו. הוריו שחששו לשולחו לבית ספר לימודו אותו בבית לימודים כלליים לצד לימודי קודש. בצורה כזו גדל עוד ברוסיה לתלמיד חכם נודע שהיה בקי נפלא בכל הש"ס, וכך גם חינך את בנו יחידו ברוסיה הקומוניסטית, עד שכשעלה לארץ התפעלו גדולי ישראל מרוחב בקיאותו התורנית של הנער שעלה מרוסיה הקפואה שאין בה זכר לחיי יהדות פעילים.

מספרת בתו מרת קופרמן: "מניסיונו וממגעו עם אנשים שונים ומגוונים ברחבי רוסיה, נהג להגיד שכסף מניע את העולם. וכאשר יש לאדם קושי לעשות מצווה הוא צריך לשאול את עצמו אם הוא היה עכשיו מרוויח כך וכך כסף, הרי שבוודאי שהיה עושה. לפעמים מניין המצוות שלו לאותו היום הגיע למיליון דולר ואבא היה צוחק ומתבדח עם אמא שהוא מיליונר".

אחד מהימים הכי "עשירים" שלו היה היום בו ברוסיה הסובייטית, מקום שברית מילה פירושו מאסר, הוא הצליח לעשות ברית מילה לסבא, בן ונכד.

בגיל 16 החליט ללכת ללמוד באוניברסיטה מתמטיקה ויות ובמקצוע זה יש הכי פחות חילול שבת. כל סיפור בניסתו לאוניברסיטה היה בגדר נס היות והוא כלל לא למד בבית ספר מסודר. למרות ידיעותיו, חומר הבחינות היה רב. וכך מספר הרב זילבר בספרו - "להישאר יהודי":

"בתקופה הזו שרר מחסור ואפילו ספרי לימוד היו חסרים. בין שאר הבחינות נאלצתי לעבור בחינה בהסטוריה של המפלגה. לקורס זה היה משקל רב והיה הכרחי לעבור אותו כדי להתקבל. אך את ספר הלימוד לא יצא לי אפילו לראות. היה רק ספר אחד עבור כל הקבוצה... זוכר אני כיצד פניתי במילים לקב"ה באומרי: 'הרי יודע אתה כמה קשה אני עובד ובלבד שאוכל לשמור את השבת. אני אעשה את שלי ואתה תעשה את שלך'. לבחינה הגעתי משום מה באיחור של מחצית השעה. ננפתי קשות אך הסכימו לקבלני לבחינה. 'שב וחסה

דבריהם הם זכרונם

רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ראב"ד ירושלים - כ"ה אדר א' תשס"ג



מתמיד עצום בלימוד התורה מתוך עיון עמוק היה הגאון רבי ישראל יעקב, עד שהתעלה והוכר כאחד מגדולי הפוסקים שבדור, כפי שבא לידי ביטוי בסדרת ספריו "אבן ישראל".

בספרו המלקט את דרושי האגדה שאמר בבית מדרשו בשכונת "זכרון משה" בירושלים, מוצאים אנו כי הוא מעורר על שמירת השבת בשלימות, כשהוא הסביר כי אם אנחנו היינו שומרים את השבת כהלכתה, היה הרבה פחות חילול שבת אף על ידי הרחוקים יותר. והוכיח זאת מכך שיום הכפורים נשמר הרבה יותר גם אצל הרחוקים, וזאת משום שאצלינו אותו יום שמור יותר על ידי שאנו רוב היום בבית הכנסת. אבל בכל שבת יש התרשלות מסויימת, על ידי כך שלא בקיאים מספיק בהלכות שמירת שבת.

בזאת ביאר את מה שמצינו בדור המדבר, כי יצאו מן העם ללקוט בשבת מן ולא מצאו, ואף שבאמת לא חיללו את השבת אלא רק הלכו לחלל, זה כבר הביא שלאחר מכן מצאו את המקושש עצים.

באותה דרשה הוא עורר על מספר פרטים בהלכות שבת, שרבים נכשלים בהם מחוסר ידיעה, כגון שנשענים על אילן בשבת, ואין יודעים שאסור להשתמש שום שימוש בדבר מחובר בשבת.

וסיים את הדברים במסקנתו, שגם אנו צריכים להתחזק בשמירת השבת, וכל אחד יעשה לעצמו שיעור בהלכות שבת.



משל ונמשל

בפרשתנו אנו מוצאים את האזהרה על שביתת השבת כסמיכות לצייווי על מלאכת המשכן. והדבר בא ללמד שמלאכת המשכן אינו דוחה שבת, כפי שמביא רש"י על המקום.

דומה לכך מוצאנו בפרשת כי תשא, שגם שם הסמיך הכתוב את הצייווי על שמירת השבת לאחר הצייווי על עשיית המשכן.

אך שינוי יש ביניהם, בעוד בפרשת כי תשא נאמר הצייווי על שמירת השבת לאחר הצייווי על עשיית המשכן, הרי שבפרשתנו האזהרה של שביתת השבת קודמת לצייווי על מלאכת המשכן.

מה ביאור החילוק?

ביאר ה"בית הלוי" בדרך משל:

יהודי המכניס את בנו לחופה, הוא מכין לו את כל צרכיו, כמו מקום לדור ותשמישי דירה, ומלבושי כבוד. ומלבד זאת כל אב נותן לבנו דברים שהם אינם מוכרחים וחיוניים, אלא דברים לתוספת כבוד ואהבה. במה ניכר עד כמה היא אהבת הבן לאב? הדבר תלוי בקדימות הדברים. כי אב שאוהב את בנו אהבה גדולה, הוא מיד הולך ורוכש אף את הדברים שאינם נצרכים כל כך, שהם מראים את גודל אהבתו לבנו. אבל אם אין אהבתו עזה כל כך, קודם יגמור לסדר את הדברים הנצרכים, ורק לאחר מכן אם יישאר בידו עוד כסף, ירכוש את המוצרים הפחות הכרחיים.

הנמשל:

לפני חטא העגל היה האהבה לכלל ישראל גדולה ביותר, ולכן הקדים הקדוש ברוך הוא את הצייווי של מלאכת המשכן, שהוא בא להראות את גודל האהבה של הקדוש ברוך הוא לכלל ישראל, שבו השרה את שכינתו, ולאחר מכן ציווה על השבת. אבל לאחר חטא העגל שירדו ממדרגתם, הקדים לצוות על השבת שהוא מהדברים הכרחיים ביותר, ורק לאחר מכן אפשר לדבר אף על מלאכת המשכן.



יְדֵי הַשֶּׁבֶת

יְדֵים יְקָרִים!

השבוע אָנחנו עושים תּוֹרָה. בְּפֶרֶשֶׁת הַשְּׁבֻעַ אָנחנו לומדים שוב פעם על הקמת המשכן ועל צורת ותבנית כלי המשכן.

אבל הפעם יש לזה הקדמה מאוד חשובה, ובהקדמה זו אָנחנו לומדים שמושה רבינו פָּנַס אֶת כָּל הַיְהוּדִים, וְדָבַר רֵאשׁוֹן הוּא צָנָה אוֹתָם עַל שְׁמִירת הַשֶּׁבֶת, לְלַמֵּד אוֹתָם שְׁעַם כָּל גֵּדֵל הַיְשִׁיבוֹת פְּנֵית הַמִּשְׁכָּן, אִין בְּנֵיתָה דוֹחָה אֶת הַשֶּׁבֶת.

אף מי שמתבונן בלשון הפסוקים שבתחלת הפרשה, צריך הוא לשאל שאלה קטנה. קָדַם אָנחנו קוֹרְאִים בְּפֶסוּק: וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צָנָה ה' לַעֲשׂוֹת אוֹתָם: שִׁשֶּׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְךָ קֹדֶשׁ שֶׁבֶת שְׁבִתוֹן לָהּ! כָּל הַעֲשֵׂה בּו מְלָאכָה יוֹמֵת:

תשימו לב, משה רבינו מתחיל וְאָמַר: אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צָנָה ה' לַעֲשׂוֹת אוֹתָם, קְלוּמַר הַרְבֵּה דְבָרִים. וְכִסּוּף מַה הוּא מַצָּנָה אוֹתָם? לְשַׁמּוֹר אֶת הַשֶּׁבֶת. וְזֶה הָרִי בַּקֶּדֶר אֶתָּה, וְאִם כֵּן הוּא הֵיךְ צָרִיךְ לִזְמַר "זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צָנָה ה' לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ", לֹא קָדַם בְּשִׂאלָה זוּ כְּבָר עֲמִדוֹ הֶרְאִישׁוּנִים, ו"הָאֶבֶן עֲזָרָא" מְבִיא פְּרוּשׁ בְּשֵׁם אַחַד הַגְּאֹוֹנִים – רַבִּי שְׁעֵדִיָּה גָאוֹן, שְׁמִפְרֵשׁ אֶת לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, שְׁפִינּוֹן שֶׁהַשֶּׁבֶת שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמְצֻאוֹת בְּלֵב, מֵתֵאִים עֲלֶיהָ לְשׁוֹן רַבִּים. וְהוּא מוֹסִיף שֵׁם עוֹד וְקָדַם, שְׁבַעֲצָם כָּל שֶׁבֶת מְרַפֶּבֶת מְהֻמָּזוֹת, כִּי בְּכָל שֶׁבֶת אָנוּ מַצְיִוִּים לְשִׁבּוֹת מְשִׁלְשִׁים וְתַשַּׁע מְלָאכּוֹת.



שְׁבִינּוֹ אֶת מְשֻׁמְעוֹת הַדְּבָרִים, כָּל פֶּעַם שְׁאָנחנו לֹא עוֹשִׂים מְלָאכָה בְּשֶׁבֶת, זֶה נִרְשָׁב לָנוּ כְּמוֹ שִׁלְשִׁים וְתַשַּׁע מְצֻוֹת. תְּכַפִּילוּ אֶת זֶה בְּרַגְעִים שֶׁל שֶׁבֶת שְׁאָנחנו לֹא עוֹשִׂים מְלָאכָה, זֶה יִצָּא רַבּוֹת רַבּוֹת שֶׁל מְצֻוֹת שְׁמִקְיָמִים בְּשֶׁבֶת אַחַת אֶפְלוּ בְּלִי לַעֲשׂוֹת בְּלוּם. וְאִם נוֹסִיף עַל זֶה אֶת כָּל הַמְצֻוֹת הַטּוֹבוֹת שְׁאָנחנו מְקִיָּמִים בְּשֶׁבֶת, הָרִי בְּכַף אָנוּ יִצָּאִים מִשֶּׁבֶת אַחַת עִם אוֹצֵר בְּלוּם שְׁאִין לוֹ עֲרָף.

תְּחַשְׁבוּ עַל זֶה טוֹב, וְתַגְלוּ בְּמַה זֶה נִפְלָא, וְתִהְיֶה מְפֹשֵׁשׁ מִכּוֹף זְכִיָּה.

שֶׁבֶת שְׁלוֹם

ישמחו

מופץ בדואר אלקטרוני בכל קצוות תבל.
לזיכוי הרבים נא הדפיסו
והפיצו בין מכריכם!

לקבלת הגליון בכל שבוע,
ולהערות הצעות ותרומות
yismechu@yismechu.com 052-7636030